

MAGYARORSÁG

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP

ELŐFIZETESI ÁRAK:	
Helyben: Egy óra kor. 1.—	Vidékre: Egy óra kor. 1.20
Negyedévre ———— 3.—	Negyedévre ———— 3.60
Félévre ———— 6.—	Félévre ———— 7.—
Egész évre ———— 12.—	Egész évre ———— 14.—
Egyes szám 4 fillér, vidéken 6 fillér.	

A lap megjelenik hétfő kivételével minden nap
Kéziratokat nem ad vissza a szerkesztőség.
Telefon száma 54-67.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.
Hirdetések petit számítással, díjszabás szerint.
Apró hirdetések ára: egy szó 4 fillér, vastagabb betűvel 8 fillér.

Ujabb kormányválság.

Budapest, augusztus 7.

Ebben az esztendőben augusztus hetediké péntekre esett. A hetes számot is szerencsétlenség tartják, a pénteki napot is. S ezen a napon dől el, nem Budapesten, hanem Ischl-ben, ahol gróf Khuen-Héderváry Károly volt horvát bán kihallgatásra áll a király elébe, — hogy marad-e ő még továbbra is Magyarország miniszterelnöke, vagy pedig e minőségében, két hónapi sikertelen kormányzás után befejezte pályafutását. Magyar és bécsi lapok, még azok az organumok is, melyek eddig Héderváry kormányzata mellett foglaltak állást, ma már teljesen elejtettek tartják az ő kormányelnökségét. Hogy ma vagy holnap jelenik-e meg felmentése s vele együtt az egész kormánynak felmentése a hivatalos lapban, az mellékes. De hogy a bukás és az újabb kormányváltozás befejezett dolog, azt mások is, magunk is következtetjük a politikai láthatár eseményeiből.

Gróf Khuen-Héderváry Károlynak kormányzati erőnyeit, vagy fogyatkozásait nem is volt alkalma bemutatni a magyar képviselőházban. Hiszen a szenvedélyek tomboltak ellene, még mielőtt megszólalt volna. A zsidó politikusok, publicisták úgy támadták, mintha ez a férfiú döntötte volna egykor romba Jeruzsálemnek falait. Szükszavu vallomásaiból, előadásaiból csak azt tapasztaltuk ki, hogy ő tisztességesen, tisztességes eszközökkel, erőszak nélkül akar kormányozni. Határozott cselekedete tulajdonképpen csak egy volt, ama nevezetes éjjeli ülés, melyen a parlamenti tárgyalás sorrendjére való indítványát óriási többséggel megszavaztatta. Két dolog azonban bizonyos. Az egyik az, hogy Héderváry bár a katonai létszámfelemelésre vonatkozó javaslatokat visszavonta, megnyugtató nyilatkozatokkal még sem volt képes helyreállítani a képviselőház nyugalalmát, munkaképességét. A másik az, hogy rendkívül hideg, zárkózott egyénisége s Horvátországból átszármazott kormányzati jellemzése nem voltak alkalmasok arra, hogy itt a békebiztosítás legfőbb tényezőjének tekintsék. Baj volt az is, hogy Bécsből küldték hozzánk, fölébünk és nem is elődje, Széll Kálmán, hanem mások ajánlására. Baj volt, hogy mindjárt Tomasicot, aki már le is mondott, ültette a horvát miniszteri székbe, majdnem közvetlenül ezután, hogy ez a Tomasic Miklós ur, egy a magyar nemzeti önéretet erősen felháborító beszédet mondott a magyar parlamentben. És a legnagyobb baj volt a Szápáry László-féle vesztegetési eset, mely az amugy is zivataros égboltozatról a gyanúsítás minden fajtájának sisterségével csapott bele a Khuen-Héderváry kormányzatába. Kétségtelen, hogy ebben a volt horvát bán nem részes, de az ellenzéki gyanúsításoknak még is olyan sűrű ködfátyola

veszi öt körül, hogy emiatt Magyarországon nem lehet a törvényhozás vezetője, vezére.

Miként számol és számolt be gróf Héderváry a király előtt a magyar politikai helyzetről — nem tudjuk. Azonban hiszszük, hogy elmondotta az ő megbízatásának reá nézve keserves tapasztalatait is. Hogy Magyarország kormányzó vezére csak a közvetlen magyar politikai életből kiemelkedő férfiú lehet. Hogy bárkit is küldjenek ide közibénk, az a katonai követelésekkel szemben felállított nemzeti követelmények nélkül ezidőszerint nem fog boldogulni.

Hogy ki lesz az új miniszterelnök, vagy miként alakulnak ezután a viszonyok, nem tudhatjuk. Ezekre a kérdésekre a legközelebbi jövőre, már a jövő hét mindenestre megadja a választ. Azt sem tudjuk, hogy az Ischl-be hívott fő-fő katonai méltóságok miről tanácskoznak. Az alkotmány felüggesztéséről talán? Ez ellen tiltakozik a királynak a magyar alkotmányra letett szent esküje. Vagy az országgyűlés feloszlatására s erőszakos választásokra gondolnak. Hát ez a mai izgult állapotok mellett nem volna más, mint a forradalom csirájának beültetése az ország testébe. Mert akárki volna olyan vakmerő, aki az erőszakos, korrupcióval telt választásokat felidézne, azzal szemben ez az elgyengült nemzet is elég lenne, hogy elsöpörje, letaszítsa a politikai közélet szinteréről. Az országnak, a királynak belső békességre van szüksége. S ennek a békének az ára, hogy pénz- és véráldozatainkkal szemben törvényben is biztosított nemzeti jogaink érvényesüljenek. A közös intézményekben, a hadsereregben s ott a király legbensőbb környezetében is.

Gróf Héderváry a király előtt.

Budapest, aug. 7.

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök — mint már jeleztük — tegnapelőtt este Ischlbe utazott, hogy jelentést tegyen a királynak a magyarországi sulyos, sőt az eddiginél még sulyosabb politikai helyzetről. A felség magyar miniszterelnökét tegnap másfél órai s ma is hosszas kihallgatáson fogadta, mely kihallgatások eredményétől fog függeni bizonyára az új politikai helyzetek kialakulása Magyarországon.

A ma reggeli lapok — a legfélhivatalosabbak kivételével, még azok is, melyek eddig Héderváry miniszterelnöksége mellett foglaltak állást, de még a bécsi lapok is — a legközelebbi napok eseményeül jelzik gróf Khuen-Héderváry lemondását a miniszterelnökségről. Nem a gróf Szápáry László-féle sulyos eset miatt, hiszen ebben a miniszterelnök a parlamenti bizottság előtt tisztázta magát. Hanem azért, mert második hónapi kormányzata alatt sem volt képes beváltani ígéretét, hogy békét és munkaképességet teremtsen a magyar törvényhozásban, amire az országnak és a királynak is már égető szüksége

volna. Azért, mert eddig minden politikai lépését határozott balszerencse kísérte. Ezek egyrészt a vélemények. Másrészt azt hangoztatják, hogy *Héderváry miniszterelnök azzal az elhatározással ment Ischlbe, hogy vagy magával hozza a katonai követelésekkel szemben adandó nemzeti engedmények biztosítását, vagy pedig az egész kormány lemondását.* Hogy különben mi fog következni az ischli-i kihallgatás után, azt a legközelebbi napok eseményei fogják megmutatni.

A miniszterelnök kihallgatására vonatkozó értesüléseink a következők:

A tegnapi kihallgatás.

Ischl, aug. 6.

(Bud. Tud.) Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök, aki csütörtök délután ide érkezett, négy órakor *ő Felsége* előtt magánkihallgatáson jelent meg. A kihallgatás, amelyen a miniszterelnök kimerítő jelentést tett a parlamenti és politikai helyzetről, valamint a kabinet helyzetéről, *másfél óráig tartott.* *Ő Felsége* fölkérte a miniszterelnököt, hogy a *pénteki napot is ott töltsé.*

Ischl, aug. 7.

(Saját tudósítónktól.) A király gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnöknek a magyar politikai helyzetről tett jelentéseit kegyesen tudomásul vette. A miniszterelnök különösen a nemzeti engedmények dolgában újabb előterjesztést tett a Felségnek. A király erre kijelentette, hogy csütörtökig megfontolja a miniszterelnök javaslatára történő elhatározását.

Ischl, augusztus 6.

Gróf Héderváry megérkezése után már most egészen bizonyosan várják a helyzet tisztulását. Egészen bizonyos, hogy a legközelebbi két hét alatt igen fontos tanácskozások lesznek az ischli császárvillában, amelyekben szó lesz a *magyar katonai követelésekről* és arról, vajjon ezeket a követeléseket vagy legalább egy részüket a *dualisztikus alap megengedése nélkül lehet-e teljesíteni*, még pedig úgy, hogy teljes rendet teremtsenek az összes szóban forgó tereken és hogy megóvják az összes érdekelt hatalmi tényezők álláspontját. Ezekre a tanácskozásokra legközelebb oda érkeznek *Go-luchowski* gróf külügyminiszter, *Körber* osztrák miniszterelnök és *Beck* báró vezérkari főnök. Magyar részről természetesen azon az állásponton vannak, hogy a katonai kérdésekben engedékenységet tanúsítsanak a magyarok iránt, minthogy azonban ez idő szerint nem ismerik az irányadó katonai köröknek a helyzetről alkotott véleményét, ennél fogva még most korai lenne jóslgatni, hogy a magyarországi válság miképpen fog végződni. *Tomasic horvát miniszternek lemondása egyelőre függőben marad* és a király csak akkor fog róla dönteni, ha majd az egész magyar kormány sorsáról kell határoznia. Egy szóval: Ischlben nagyon fontos dolgok készülnek, habár valószínűnek látszik, hogy a döntés csak később várható.

Beszélgetés a miniszterelnökkel.

A csütörtöki hosszú kihallgatás után egy hírlapíró fogadott gróf Khuen-Héderváry Károlyt, aki előtt nagyon érdekes kijelentéseket tett legközelebbi céljairól. A miniszterelnökkel folytatott beszélgetés részleteit az illető lap tudósító a következőkben adja elő:

A miniszterelnök mielőtt a kihallgatásról a szalodába visszaérkezett s frakk helyébe szalonkabátot vett fel. Arca piros volt és derűs. Nagy szívéllyel fogadott, széket tölt elém: s megkérdezte, mit óhajtok tőle megtudni?

— Az egész monarchiában most Excellenciád ischli utjára irányul a figyelem. Ezért jöttem.

— Hát ezt értem is, felelte a miniszterelnök. Nagyon hosszú volt ez az audiencia s egytuttal egyike a legfontosabbaknak is. Súlyt helyeztem arra, hogy az uralkodót mindenről, ami a legutóbbi időben Magyarországon történt, behatóan informáljam s azért szántam el magamat az ischli utra. A mai audiencián nem történt döntés, de holnap délelőtt, esetleg délután, mikor egy második audienciára megyek s ekkor már főbenjáró fontosságú tényekkel fogok visszatérni.

— Kegyelmes uram, való a híresztelés, hogy azért jött a királyhoz, hogy benyujtsa lemondását?

A miniszterelnök kissé habozott a válaszszal, aztán felelt:

— Tudom, sok mindenfélét beszélhetnek ischli utamról. Igazat is, valótlanokat is.

— Tervbe vette excellenciád a képviselőháznak ex-leveben való feloszlatását s az új választásokat?

— Ezt semmiesetre sem fogom megtenni, felelte a miniszterelnök.

— Hát hogy képzeli akkor kegyelmes uram a kibontakozást?

Némi habozás után felelt a miniszterelnök:

— Abban mindenki megegyezik, hogy valaminek történnie kell, mert így nem tarthat tovább,

— De mi lesz az ujoncozással, a kiegyezéssel? Ezek létkérdések Asztriára nézve is.

— Nagyon helyes. Katonaszág nélkül államot nem képzelhetünk el.

Szóval a lényegbe vágó kérdések elől kitért a miniszterelnök.

Ezután a vesztegetési botrányra és a parlamenti vizsgáló-bizottság eredményére terelődött a beszélgetés.

— Mindenről részletes jelentést tettem az uralkodónak — jelentette ki Khuen-Héderváry gróf. — Azt hiszem, a bizottság még néhány napig működni fog, de a tárgyalások már nem fognak sok új részletet kideríteni.

— Kegyelmes uram határozott tervekkel jött Ischbe? — kérdeztem végül.

— Ön meg fogja érteni — felelte idegesen a mi-

niszterelnök — hogy ezekről a holnapi audiencia előtt nem nyilatkozhatom.

Ezzel véget ért az interviu.

Bécs, augusztus 7.

A N. W. Tagbl. ischli értesülése szerint az ottani politikai körök még csak nem is sejtik, hogy a magyar válság milyen megoldást fog nyerni. Minthogy Golachowski gr. vasárnap odaérkezik, Körber pedig szerdára kapott újabb meghívást Ischbe és Beck báró vezérkari főnököt is közelebb oda várják, ebből azt következtetik, hogy a legközelebb meginduló tanácskozáson nagyon fontos katonai dolgokról és első sorban azokról a koncessziókról lesz szó, amelyeket a magyar ellenzéknek adni szándékoznak. Ebben a pillanatban még elhamarkodott dolog volna arról beszélni, hogy mi fog történni, sőt ellenkezőleg, valószínűnek látszik, hogy Héderváry gróf nem fogja Ischli királynak végleges döntésével elhagyni és hogy a válságot nem fogják a legközelebbi napokban megoldani.

A mai kihallgatás.

Ischből telegrafálták ma délelőtt a «Budapesti Tudósító»-nak: Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnök a ma délutáni udvari ebédre meghívást kapott. Kihallgatásra ez ideig még nem nyert meghívást. Hihetőleg az udvari ebéd-el összefüggésben fog a kihallgatás megtörténni, mert ő Felsőge ma délelőtt vadászkirándulásra ment.

Azt, mintha Goluchowski gróf külügyminiszter ideérkezése és Khuen-Héderváry gróf ischli tartozkodása közt valamiféle összefüggés volna, megcáfolják.

Ischből telegrafálták továbbá a «Budapesti Tudósító»-nak: Khuen-Héderváry Károly gróf miniszterelnököt ma déli 1 és fél óraker az udvari ebéd előtt fogadja ő Felsőge a király.

A miniszterelnök elutazása esti 11 óra 11 percre van kitűzve, úgy hogy a miniszterelnök holnap reggel Budapestre érkezik.

Budapest, augusztus 7.

A müncheni osztrák-magyar követ. Münchenből jelentik, hogy gróf Zichy Tivadar müncheni osztrák-magyar követ és meghatalmazott miniszter bejelentette lemondását.

A kivándorlási törvény végrehajtása. A belügyminiszteriumban most fejezték be a kivándorlási törvény végrehajtására vonatkozó miniszteri utasítások kidolgozását. Hosszu ideig tartó, szövevényes munka volt ez, mivel a végrehajtási

rendeletnek ki kell terjeszkednie a törvény minden vonatkozására. Az utasítást, amely nem-sokára meg is jelen, Sélley Sándor dr. miniszteri tanácsos dolgozta ki. A kivándorlás ügyével kapcsolatos határrendőrségi törvény végrehajtási utasítása most van munkában s néhány nap alatt ez is befejezést nyer.

A szász képviselők pártállása. Nagy-Szebenből jelentik: A «Siebenbürgische Deutsches Tageblatt» legutóbbi száma cikket közöl, melyben a brassói iparosok felszólítják a szász képviselőket, hogy a szabadelvűpártba lépjenek be.

Pártértekezlet. Az országos függetlenségi és 48-as párt augusztus hónap 9-én, vasárnap délután hat óraker Kossuth Ferenc elnöke alatt a párthelyiségben értekezletet tart.

A parlamenti vizsgálat.

Budapest, aug. 7.

Ma már — úgy látszik — teljesen kimerült a közvélemény érdeklődése a parlamenti bizottság tárgyalásai iránt. Hogy ki volt a vesztegető és kik hálózták körül, az már nyilvánvaló, annak a kiderülésével pedig, hogy a miniszterelnöknek az egész vesztegetési dologról nem volt tudomása, a kérdés minden politikai érdekességét elvesztette. Akik a tegnapi esti tárgyaláson jelen voltak, azok annak anyagánál jobban érdeklődtek az iránt, hogy mi történni Ischben.

Igaz-e a hír, hogy gróf Khuen-Héderváry beadta a maga és az egész kormány lemondását a királynak; effelől folytak a késő esti órákban az élénk véleményeserek a t. Ház kivilágított folyosóin.

A tegnapi tanúkihallgatások egy mendemonda részleteinek felderítésével kezdődtek. Egy Reimann Gyula nevű ur a vesztegetések leleplezésének éjszakáján Olaszí Mdrái Lajos hírlapíró előtt azt állította, hogy a vesztegetések dolgát a volt bán rendezte. Ma Reimann ezt odamódosította, hogy az egész dolog csak egyéni impressziója volt azon izgalmas éjszakán. Ezzel azután ennek a pletykának szappanbuboréka is szétpattant. Szabó László belügyminiszteri tisztviselő arról tett tanúságot, hogy Dienes Márton a belügyminiszteriumból utlevelet nem kapott. Hagara Viktor beregi főispán a Vészi József

Hogy élnek Párisban?

— A Magyarországi tárcája. —

Május elsején Párisban nem a kikelet nyílik, hanem a háziurak tárcái tárulnak tágra, hogy esekély kétszáz millió frankot nyeljenek el a bérlők filléreiből. Kétszáz millió frank negyedévenként az, amit a párisi lakosság házbér fejében elfizet, vagy hogy pontosabban szóljunk 738 millió frankot tett ki tavaly a fizetett házbérek összege. Ezt a pénzt 775.000 bérlő fizeti, 50.000 háztulajdonosnak.

A statisztika nem mond újat, ha kimutatja, hogy legdrágább Párisban a lakás a Quartier des Champs Elyséesban. Ez előkelő városrészben minden egyes lakó — nem család — átlag 1025 frank házbért fizet, minden családra pedig 3000 frank házbér esik. Ez a rettentő magas házbér azonban a többi városrészekben ismeretlen. Így például a Quartier de la Madeleineben fejenként 700 frank a házbér, a Quartier de l'Europeban 685 frank. Külsőbb helyeken Bellevilleben, La Villetteben, Pére la Chaiseben 60—80 franknál nem jut több bér egy lakóra. S ha már benne vagyunk a számokban: 85.000 ház van Párisban 812.000 lakossal.

Persze a párisiak túlnyomó része az olcsó lakásban lakik. Mástkülönb nem volna érthető, hogy az irodák, részvénytársaságok, üzletek rab-szolgái koldus-fizetéseikből hogyan tengethetik életüket és e mellett még párisi módra hogyan

tehetné félre megtakarított filléreket. Háromnegyedrésze a lakásoknak olyan, hogy házbére 500 frankon alul marad. Az ilyen lakásokban huzódik meg a kis ember. Hogy a lakás milyen? arról persze jobb nem is beszélni. Még a vagyonos középosztály lakásai is, az ugynevezett «petits appartements» térfogata és berendezése sem felel meg a legprimitívebb követelményeknek. E lakások rendszerint állanak egy miniatúr szalonból, két-három hálószobából, konyhából, előszobából és padlástakából a cselédek számára. Az idegen nem tud megbarátkozni ezeknek a helyiségeknek nevétségesen szűk és kicsiny méreteivel, az alacsony plafonddal, a papírvékonyaságu válaszfalakkal, az ici-pici konyhával és a keskeny esigalépcsővel. A francia azonban még ezt is szeretettel feldisziti és a kis helyiségeket harmonikus izléssel tudja dekorálni.

Az új városrészekben kényelmesebbek a lakások, de ezekben is a «petits appartements»-ben, a középosztály lakásaiban a fürdőszoba ritkaság számba megy. Ezért nem kárpótolnak a dagadó szőnyeggel bevont szép nagy világos lépcsők, a villamos világítás és az izléses csinnal kiállított kiskonyhák. «Fürdőszoba» kényelmét csak az engedheti meg magának, aki 1600—1800 franknál több bért fizet. Mint csaknem mindenütt, Párisban is a nagyobb lakások aránytalanul olcsóbbak a kisebbeknél. Aki 3000 franknál több házbért fizet, a «grands appartements»-ben megtalál minden kényelmet és elég olcsón. Például 3000 frankért a hivatalos lakáshirdető új-

ság nem egyszer kínál következő helyiségekből álló lakást:

Előszoba és korridor
Ebédő nagy ablakkal
nagy és kis szalon
négy hálószoba
három kis berendezett szoba
fürdőszoba
konyha buffetvel
két cselédszoba
két pince.

Mindez a Bois de Boulogne közelében, a legszébb és legegészségesebb városrészben, szép nagy palotában, ahová márványlépcső visz fel, a lakásban szekrények, gőzfűtés, hideg és meleg vízvezeték, villamos világítás, lift, telefon áll rendelkezésre. Tényleg ezek a lakások sokkal olcsóbbak, mint a petits appartements és olcsóbbak mint amennyibe ilyen lakás Budapesten kerülne.

Még kényelmesebben lakik a párisi ember a nagyszámu magánhotellakban. A «hotel» nem fogadó, hanem egyedül álló kis ház, Budapesten inkább «villának» mondanók, 3000 frankért igen elegáns városrészben kapni hotelt, melynek 6—7 szobája van, sőt aki 5—6000 frankot fizethet, kap már elegáns palotát is Neuillyben vagy a rue de Passy, a rue d'Auteuilben.

A lakásviszonyok tehát általában nem valami kedvezők. Ez a nagyvárosok közös jellemzője. Mégis legalább egyben jobb dolga van a párisinak, mint a budapesti lakáskeresőnek, mert k.

íránt lelkesedéssel tett tanuvallomást, mely őt arra bírta, hogy elküldte Hartstein Lajos pénzügynököt Vészihez azzal a barátságos felhívással, hogy az lapjában szereljen le a Héder-váry-kormány elleni támadásról. Ő Hartstein Lajost nem bizta meg, hogy pénzbeli ajánlatokat is tegyen Vészinék. Polónyi Gézának újabb bejelentései következtek ezután, melyek alapján kihallgatják Pázmány Dénest, akinek vallomásától nagy szenzációt várnak. A tanácskozást zárt ülés fejezte be, melyen állítólag nagy fontosságú dolgok kerültek szóba, amelyekről azonban a bizottság tagjai nem nyilatkoztak. A tegnapi ülésről és a mai tanácskozás elejéről szóló tudósításunk a következő:

A tegnapi tárgyalás.

A tegnapi tárgyalásról közöltük már *Deák Jenőnek* előadását, *Ujhelyi József* rendőrfogalmazónak vallomását a Dienes és Löwinger közötti váltóüzletről, valamint gróf Szápáry Pál tanuskodását, melyben előadta, hogy azt az eszmét, hogy a két forint aluli záloghájjegyek állami pénzen váltásának ki a szegény néposztálynak, még ő vetette fel Széll Kálmán miniszterelnök idejében és nem gróf Szápáry László. Ezután következtek a többi kihallgatások, melyeket összegezve, a következőkben ismertetünk:

Ritter Imre újabb előadása.

Elnök: Méltóztassék azokra a kérdésekre felelni, amelyeket Ivánka Oszkár és Polónyi Géza jelentettek be.

Ivánka Oszkár: Ritter ur megtagadta a választ arra, hogy ki volt az, aki az Országos Takarékpénztárból a Szápáry-László-féle összegeket kivette.

Ritter Imre: Nem tagadtam meg, csak utaltam a számlakivonatokra.

Ivánka Oszkár: Azt állítják, hogy Singerrel együtt járt Beifeldnél a 9000 és 4000 koronát tartalmazó takarékpénztári könyvekkel pénzszerzés végett.

Ritter: Erre a kérdésre nem felelek.

Polónyi: Föl van-e jogosítva és szándékozik-e részletes fölvilágosítást adni Szápáry László gróf vagyon viszonyai felől?

Ritter: Igen.

Polónyi: Mondja meg, hogy a Központi Takarékpénztártól fölvevett összegeket hová és milyen célra fordították, értve a 27, 28, 29 és 31-ikét?

Ritter: A dátumokra nem emlékszem, de az összegekre igen.

Polónyi: Megmondom. Kivétellett egyszer 14.600 korona, egyszer 20.000 korona.

Ritter: 14.600 korona sohasem lett kivéve. Kerek összeg csak 17.550 korona van.

van zárva, hogy egyáltalán ne kapjon lakást. Csak tavaly is 37 ezer lakás állott üresen.

A mivel olcsóbb a lakás Párisban, mint a többi európai városban, annyival drágul az élet a cselédség bére és élelmezése miatt. Sok vagyonos ember inkább beéri kis lakással, csak hogy ne kelljen három-négy cselédet tartania. A cselédek bére — kérészet fog vetni minden budapesti gazdasszony, aki ezt olvassa — átlag legalább is 30—40 frank. Ennyi jár a «minde-nes» leányoknak. Szobalányoknak, aki igényt tarthat a szobacicus elnevezésre, 40—60 frankot fizetnek, szakácsnőnek 50—70 frankot, jobb szakácsnőnek 80—100 frankot, inasnak 80 frankot, dajkának 60—80 frankot. Legdrágább a kocsis, annak kijár 100—120 frank havi bér. Ezen felül mindinkább szokássá válik a cselédségnek bor helyett havonként még 10 frankot adni és minden jövevényes párisi kötelességének tartja, hogy a házmesternek újra néhány aranyat nyomjon a markába.

Ez még nem minden. A cselédségnél a «mellékjövedelem» a fő. Ez a mellékjövedelem meghaladja a Budapestben szokásos szegény «kosárpénzt». Szokásjog és ez alól kevés kivételt találni, hogy minden élelmiszerkereskedő akár tejet, akár húst, főzeléket, kenyeret vagy fűszert liferál, minden frank után egy sout juttat a cselédnek. Miután pedig közepes háztartásokban 7—8 frankot kiadnak naponként élelmi szerekre, sőt nagyobb házaknál 20 frankot is, a sou-ból könnyen lesz frank, persze a gazda kárára, mert természetes, hogy a kereskedő vagy

Polónyi: Kivette-e ön 27-én 4000 koronát?

Ritter: Igen, saját pénztáram részére.

Polónyi: Augusztus elsejéről be van vezetve 17.650 korona?

Ritter: Ebből átadtam a kegyelmes urnak 14.000 koronát, a többi saját pénztáramba ment.

Polónyi: 29-én kivett 70.000 koronát.

Ritter: Atadtam a kegyelmes urnak.

Polónyi: Hova fordításáról nem tud semmit?

Ritter: Nem.

Polónyi: Az éjjeli ülésen, amikor a dolog kitudódott, milyen lelki állapotban találta a gróft?

Ritter: Erre nem felelek.

Polónyi: Annak a Dienes-féle nyilatkozatnak a középső részét, amely nem Dienes kezétől származott, Dienes diktálása nyomán írták-e? (Polónyi a nyilatkozatot átnyújtja Ritternek.)

Ritter: Most látom először.

Polónyi: De talán tudja, hogy kitől ered?

Ritter: Nem.

Polónyi: Azon a bizonyos napon érintkezett-e Bánffy Miklóssal?

Ritter: Meglehet.

Polónyi: Micsoda kötelezettség vállaltott Dienes Márton családjával szemben.

Ritter: Erről semmit sem tudok.

Polónyi: Hát Singerrel érintkezett-e?

Ritter: Erre nem felelek.

Reimann és Márai Gyula.

Reimann Gyula bankbizományi üzlettulajdonost hallgatták ki.

Elnök: Oly képviselőt azt állította, hogy ön tudja, hogy a megvesztegetésre szánt pénz honnan jött és hová fordított?

Reimann: Elmondja, hogy a dologról csak a lapokból értesült, egyebet nem tud, sőt azon idő alatt nem is volt Budapesten.

Márai Lajos előadja, hogy Reimannal pén- teken a képviselőházban találkozott. Reimann kijelentette előtte, hogy megfogalmazták gróf Szápáry László nyilatkozatát, amelyet a gróf kihallgatásakor fel fog olvasni. Honnan eredt a pénz? — kérdeztem. Reimann erre így válaszolt: «Azt én nem tudom, csak annyit mondhatok, hogy a gróf ártatlan, a dolog a bán tudtával és beleegyezésével történt.» Folytatásképpen elmondta Reimann, hogy más volt tervbe véve, t. i. az, hogy a bán felosztatja ex-lexben a képviselőházat és választási célokra két millió áll rendelkezésére. Fontosnak tartotta ezt, mert tudta, hogy Reimann Szápáry Pál gróf titkára és Szápáry László bizalmasa. Reimann elbeszélését Lovász, Vázsonyi és Olay képviselőknek elmondotta. Reimann másnap kereste őt s akkor telefonon érintkeztek. A kagylónál egy újságíró is állott, akit tanuképp állított oda. Reimann azt kérdezte tőle, hogy mit fog vallani? Erre ő elmondta neki azt, amit ő tőle hallott és az imént itt előadott. Reimann ezt válaszolta: Ezt én nem mondtam és vagy ön volt őrült, vagy én voltam lázas állapotban. Többet a dologról nem tud.

egy souval kevesebb árut ad, vagy pedig drágább árt szab. Ez a visszaélés annyira általános, hogy fellázadni sem mernek ellene. Egyszer próbálta meg egy derék krajzleros, hogy nem ad sout a szolgálóknak és el is riasztotta magától a cselédeket, de a gazdasszonyokat magához csalogatta és manapság a Felix Potin & Co. fűszeres cégnek van legalább ötven millió frankja.

Hogy pedig a hűtelen cseléd mennyit nyeresz- kedik olyan élelmiszereknél, melyeknek nincs határozott ára, például hal, vad, az teljességgel ellenőrizhetetlen. A párisi cselédség lelkiismeret- lensége példaszertű. Nyílt titok, hogy nagyobb házak szakácsnői 10—20 frankot is tesznek félre naponként és így nem is lehet csodálkozni azon, hogy gyakrabban van eset arra, hogy cselédnép- ség vonul penzióba és él a pénze kamatjából, mint írók, tudósok és művészek. Az erkölcsi romlottság a párisi cselédség között, minden tul- zás nélkül szólva, igen nagy. Sokan abban ke- resik a cselédek erkölcselenségének magyará- zatát, hogy őket fel szokás tenni a padlászobába, a helyett, hogy a lakásban helyeznék el őket. Eltekintve minden káros hatástól, amely abból következik, hogy inasok és szolgálók a padlás- szobákban együtt laknak, az is baj, hogy a vi- déki romlatlan cselédeket néhány hét alatt pá- risi fin de siècle raffineriákra oktadják ki. Ezért a vidéki, az Elzászból, Németországból érkező cselédek sem jobbakk egy cseppet sem a deák- né várszánál.

Mandel Pál: Milyen viszonyban van Reimannal?

Márai: Barátságosan érintkezünk.

Elnök: Az imént kihallgatott két tanu vallomása ellenkezésben van egymással. Kivánja-e a bizottság, hogy a két tanut szembesítsük? (Igen.)

Szembesítés a mende-mondákról.

Reimann belép a terembe.

Elnök (Máraihoz): Legyen szíves a tanu ismételni, mit hallott Reimann urtól ez ügyben?

Márai: Reimann azt mondotta: Szápáry László gróf ártatlan, az egész dolog a bán tudta és hozzájárulásával történt. Ha ő itt van, nem tudódik ki a dolog, mert a pénzt nem Ritter nevére tették volna le.

Elnök: Igaz-e ez, Reimann ur?

Reimann: Legjobb lesz, ha Márai az egészet elmondja, hogy tudjam, miről van szó.

Elnök: Minden kérdésre külön tessék felelni.

Reimann: Egy dologra tér ki, még pedig hogy milyen módon vette ő át a «Közgaz- dasági Híradó»-t és vele Márai Lajost, mint munkatársat. 31-én érkezett Budapestre Szápáry Pál gróffal, aki őt annál a bizalmas viszony- nál fogva, amelyben a grófi családdal áll, a képviselő- házba küldte, hogy tudná meg, hogy ott mi történt. A képviselőházban kihívatta az írói karzatról Márait s kezdetben a lap dolgáról folyt közöttük a szó. Az- után Márai félrehívta őt és elmondta, hogy mik törté- tétek a házban. Hogy én mit mondtam neki — ugy- mond — mit nem, arra nem emlékszem, mert ha nem volt 40 fokos lázam, hát 39 és fél fokos bizonyosan volt. De hogy neki olyan dolgokat mondtam volna, amilyeneket itt említett, azt abszolúte tagadom, vagy pedig ő félreértett engem. Arról, hogy Szápáry László gróf a leszerelésre gondolt, vagy képv- iselők megvesztegetésére, mit sem tudok.

Elnök: Ön nem felelt a kérdésre. Mondta-e, hogy Szápáry gróf ebben ártatlan és a pénz a bánról ered?

Reimann: Azt nem mondtam.

Márai: Ezt én sem mondtam, hogy a bán tudta és hozzájárulásával.

Andrássy Gyula gróf: Nem mondtott olyan va- lamit, hogy valószínű, hogy a bán is tudja, azt hi- szem, azt gondolom?

Reimann: Nem hiszem, hogy mondtam volna.

Andrássy Gyula gróf: Nem hiszi? Vagy tudja.

Reimann: Meg nem esküszöm, mert olyan láz- ban voltam, hogy a szavakra, miket mondtam, nem emlékszem.

Andrássy Gyula gróf: Van-e arra legkevesebb in- diciuma akár egy Szápáry László, vagy Pál gróf részéről tett nyilatkozatból, vagy megjegyzésből, ami- ből kombinálható, hogy a miniszterelnök tudott a dologról?

Reimann: Nem; ezt nem mondhattam.

Márai: A fogalmazványban az is volt, hogy a gróf ur ki akarja jelenteni, hogy a bán nem tud a dologról. Erre fölshóltították, hogy írja be, hogy sem a kormány, sem a szabadelvű párt, nem tud a vesz- tegetésről.

Andrássy Gyula gróf: Mondta-e ezt Reimann ur?

Márai: Igen.

Reimann: Az lehet, hogy telefonon mondtam, de ez másnap volt.

Polónyi: Azt koncedálja a tanu ur, hogy kombi- nációk alapján tehetett nyilatkozatot.

Reimann: Azt mondhattam, hogy a miniszter- elnök oka az egésznek.

Polónyi: Ok nélkül nem formálhatott meggyő- ződést.

Reimann: Hallottam, hogy Szápáry László gróf a bánnal rendkívüli módon rokonszenvez.

Polónyi: Es elégségesnek tartja, hogy barátság révén Magyarország miniszterelnöke vesztegetésben vegyen részt?

Reimann: A leghatározottabban jelentem ki, hogy nem beszéltem vesztegetésről.

Ivánka Oszkár: Az a kérdés is föl lett téve, be- szélt-e akkor Szápáry László gróffal?

Reimann: Akkor, amikor leszálltam, hogyno.

Ivánka: De hiszen tanu ur azt mondotta, hogy Szápáry Pál gróf azzal a megbízással küldte a képv- iselőházba, hogy tudja meg, mi történik.

Reimann: En azonban előbb hazamentem öltöz- ködni és egy vállalathoz is mentem.

Ivánka: De azt mondotta Márai urnak, hogy egy nyilatkozat készül, amelyet Szápáry László gróf föl fog olvasni.

Reimann: Erre nem emlékszem.

Ivánka: Márai urat kértem, talán emlékezni fog rá, mikor mondotta Reimann, hogy Szápáry László nyilatkozni fog.

Márai: Arra emlékezem, hogy beszélgetésünk vé- gén azt mondotta, hogy már meg van fogalmazva az a nyilatkozat, amelyet Szápáry gróf föl fog olvasni.

Ivánka: Aznap?

Márai: Igen, aznap a képviselőház folyosóján mondotta:

Reimann: *En nem mondtam.*
Márai: *Allításaimat fentartom és tanuval igazolhatom.*

Ivánka: Mikor beszélt először Szápáry László gróffal?

Reimann: Amikor visszajöttem a képviselőházba.

Ivánka: Beszéltek erről az ügyről?

Reimann: Nem. Csak annyit természetesen, hogy milyen borzasztó kellemetlen dologba került.

Ivánka: Szó volt a miniszterelnök úrról?

Reimann: Nem.

Ivánka: Oly irányban sem, hogy Szápáry László gróf azt mondta volna, hogy része van a dologban.

Reimann: Nem.

Ivánka: Egyébként nem hajlandó elmondani a beszélgetésről semmit?

Reimann: Nem, mert nem emlékszem rá.

Kubinyi Géza: Becsületszavának leköltésével kérem, hogy a következő kérdésre nyilatkozzék: Tette Szápáry Pál gróf Gerbeaudnál reggelizés közben oly természetű nyilatkozatot, melyből kegyed azt következtethette, hogy Szápáry Pál gróf Magyarország miniszterelnökét vádolja vagy gyanúsítja?

Reimann: Megvallom őszintén, hogy az első percen az volt az *impresszióm*, hogy a miniszterelnök tudott róla. Azonban arra *becsületszavam* adom, hogy Szápáry Pál gróf ur nekem nem csak hogy nem említette ezt, de még olyan beszélgetést sem folytatott velem, amelyből sejt-hettem volna, vagy jogot merithettem volna magamnak azt gondolni, hogy ezt a kegyelmes ur a miniszterelnök megbízásából, vagy tudtával tette.

Szivák Imre: Bizonyára ismeri Ritter Imrét? Mit gondol, mi oka volt a bizottság előtt megtagadni a tanuskodást?

Reimann: Azért nem felelt, mert *nem tudott semmiről*. O csak a takarékkönyveket adta oda és különben is *nagyon mérges volt, mert Polónyi képviselő ur nagyon zaklatta*. (Mozgás.) Ez volt az ő tulajdon szava.

Elnök: Kérem Márai urat, hogy mondja el a *Ház feloszlására* és a pártkaszára vonatkozó nyilatkozatát Reimann urnak.

Márai: Most már harmadszor mondom el.

Elnök: De ez nem a szembesítés közben történt.

Márai: Reimann azt mondta, hogy a bán, amikor még kinevezett miniszterelnök sem volt, azzal a tervvel jött, hogy megbízatása után *ex-lexben feloszlatta a Házat és a választás céljaira két millió áll rendelkezésére*.

Reimann: *Erről nem tudok semmit.*

Elnök: Mondta-e, igen vagy nem?

Reimann: En nem emlékszem reá, *nem mondtam*.

Arra megesküszöm, hogy nem mondtam, hogy két millióról vagy valami összegről.

Polónyi: On határozott összeget mondott. Ez nem lehet impresszió.

Reimann: Nem. *Sem összeget, sem céll nem mondtam*.

Ezután szünet következett.

Hagara, Vészi és Hartstein.

Hagara Viktor főispán kihallgatása következett ezután, akiről azt állította Vészi József, hogy Hartstein nevű ügynököt küldötte hozzá, hogyan lehetne a «Budapesti Napló»-ra befolyást gyakorolni.

Hagara Viktor főispán előadja, hogy Hartsteinnel ilyen dologban *nem* is tárgyalt. Tény az, hogy a «Budapesti Napló» iránt meleg rokonszenvvel viseltetett. Cikkeket is küldött oda. Mikor Vészi a pártból kilépett, sajnálta a dolgot és úgy értesült, hogy ez differenciákban kifolyólag történt. Ebben az időtájtiban járt nála Hartstein hitközségi dolgokban. Tudta, hogy ő Vészi bizalmas embere. Azt mondta neki, sajnálja azt az összeütközést, amely Vészi és a kormányelnök között van és kész lenne, ha lehet, ebben a kérdésben segíteni. Hogy ő azután mit mondott Vészinek, azt nem tudja. De tudja azt, hogy Hartstein képtelen egy lapot megvesztegetni. De minthogy szóló Vészi szavára *rendkívül sokat* ad, abban a vélekedésben van, hogy itt valami félreértésnek kell lennie.

Polónyi újabb bejelentései.

Polónyi Géza a következő újabb bejelentéseket teszi a bizottság elé:

1. A *Jövendő* című lapban megjelent a következő dolog: *Singer Artur látta Weisz Fülöpnek, a Kereskedelmi Bank igazgatójának társaságában, mikor ezen eset fölfedeződött. A miniszterelnök urnál voltak együtt látogatásban. Singer Artur Weisz Fülöppel ment együtt egy kocsiában.*

2. Pázmány Dénes előttem kijelentette, hogy neki tudomása van arról, hogy ez a vesztegetés *nem* most kezdődött, de már *előzetesen próbálkoztak lapvásárlásokkal Szápáry László ur közbenjárásával*. Ez sem ötnapos dolog, míg gróf Szápáry

László előtte is úgy nyilatkozott, hogy szintén a kormányelnök tudtával járt el.

3. Jelentkezett egy tanu, aki szerint Friedmann László budapesti lakos bizonyítani kívánja, hogy a 29—30-ikára átmenő éjszakán a *rendőrség bérkocsiján Rudnay főkapitány gróf Szápáry László, egy inas és egy kocsis együtt mentek át Sélley miniszteri tanácsos urhoz*, ahol állítólag a csengetés után nem nyitottak kaput és a főkapitány parancsára egy rendőr ugrott át a kapun s ő ereszette be őket. (Ezt az állítást Rudnay főkapitány nyilatkozatában cáfolja meg.)

Ezek mind olyan dolgok, melyeket fontosnak tartok. Ajánlom még Sebestyén ügyvéd meghallgatását s figyelmébe ajánlom a bizottságnak, hogy a kaszinói helyszíni szemle s a szolgák kihallgatása után megállapítandó még, vajjon ott volt-e a kaszinóban a miniszterelnök Singer jelentkezésekor. Szükségesnek tartom gróf Szápáry László új megidézését, ellenben előllok *Hajdu Etelka* meghallgatásától, kérem kell azonban dr. *Dávid Miksa* kihallgatását. Be kell idézni a hálókocsik ellenőreit is.

Elnök: Kimondja határozatképpen, hogy a szociáldemokrata párt vezetőit *Bokányi Dezsőt, Grossmann Miksát, dr. Goldner Adolfot* és a bejelentett tanukat fogják beidézni.

A bizottság jegyzője bizalmas természetű ügyek megbeszélése végett zárt ülést kért, mit az elnök elrendelt.

Az ülés 8 óra 50 perckor véget ért.

A mai tárgyalás.

Az ülés megnyitása után felolvasták a tegnapi ülés jegyzőkönyvét, amely észrevétel nélkül hitelesített.

Polónyi Géza napirend előtt kér szót. Személyes és az ügy érdemére vonatkozó megjegyzéseket akar tenni. Köztudomású ugyan, hogy a hírlapokban a tudósítások hézagosan jelennek meg; de még sem hagyhatja szó nélkül azt az esetet, hogy egy bécsi lap neki tulajdonítja Hartstein Lajos vallomását, amely szerint 500—600 ezernyi zsidó feje. Bármennyire sajnálja, hogy ő nem élvezi a szerkesztést, mégis itt az ország színe előtt tévedések kiderítése végett tiltakozik az ellen. Mindig előterjesztése az ügy érdemére vonatkozik. Megjelent ugyanis ma délelőtt *Fischer Gyula* is, akinek révén jutott ő a tegnapi napon bejelentett *Friedmann László*-féle esethez. Azt mondotta *Fischer*, hogy ugyanaz a rendőr, aki *Sélley* min. tanácsos villája kerítésén beugrott, agyonveréssel fenyegette *Friedmann*-t, ha az vallani mer. Elmondta *Friedmann* még azt is, hogy a rendőr megfenyegette azzal is, hogy miután ő nem magyar honos, ki fogják toloncolni az országból, ha a parlamenti bizottság előtt megjelenik. Bejelentéskülönben Polónyi, hogy *Fischer* urat iderendelte hat órára: majd az előadja az egész ügyet. Mindezt csak azért jelentette már most be, hogy konstatáltassék, hogy *megfélemlítési kísérletek* tettek.

Következnek a *tanukihallgatások*.

Weisz Fülöp, a kereskedelmi bank igazgatójának kihallgatása az első, aki a «*Jövendő*» című hetilapban foglalt cikke adja elő vallomását. Kijelenti, hogy *Singerrel* együtt sohasem ment a miniszterelnökhöz, sohasem volt kocsiában *Singerrel*, sőt még vagy öt hónap óta nem is látta. Levélbeli összeköttetésben sem állott vele soha.

Gróf *Andrássy Gyula* a maga részéről az egészet egy kellemes tárcacikknek tartja.

Weisz Fülöp még annak sem tartja, csak egy rossz viccnek.

Polónyi Géza: *Andrássy* megjegyzése után kénytelen kijelenteni, hogy *Bródy Sándor* maga kérte, hogy ezen ügyet a bizottságnak jelentse be, még pedig sürgősen, mert több munkatársa látta *Weisz* igazgató urat *Singer* Arthurral kocsiában.

Következik *Hegyi Jenő* tanu vallomása.

Hegyi Jenő előadja, hogy nyilatkozatában, amely a bizottság előtt már fel is olvastatott, mindent elmondott, amit az ügy érdemére tud. Ha azonban egyik-másik részletre kíván felvilágosítást a bizottság, készséggel fogja megadni. A hozzá intézett kérdésekre ezután elmondja, hogy a vasuton sokat beszélt ugyan *Dienes* neki *Sándor Pál*-ról, *Pap Zoltán*-ról, azok egyéniségéről, de egy szóval sem mondta, hogy miként került e piszkos ügybe. Ötvenezer koronát kapott *Szapáry*-tól, hogy azt *Hamburgban* adja csak át *Dienes*-nek. O nem is tudta, hogy hol lakott *Budapestben* *Dienes*. Sohasem látta őt és nem is ismerte azelőtt. Gróf *Bánffy Miklós* vezette el őt hozzá, a *Ferenc József*-rakpart lakására és ott is *Bánffy* mutatta szót *Dienes*-nek be. Bécsig mentek az express-vonattal. Ott senkivel sem beszéltek. *Ezt esküvel is tudja bizonyítani*. Reggel kilenc órákor folytatták útjukat, a *Nord-West-bahn* vonalán *Berlinbe*. *Teschentől* sürgőnyt küldött *Szapáry* László grófnak, amelyben tudatták, hogy *Berlinben* hol fognak lakni. Arról, hogy *Dienes*t körözik, csak délután 3 órákor érte-

sült *Berlinben*, magától *Dienes*-től, akinek valaki ezt *Budapestről* tudtára adta. Nem hitte el ezt neki, mert azt hitte, hogy *Dienes* csak a pénzt akarja tőle kicsikarni. Rá akarta birni *Dienes*-t a visszatérésre. Ez azonban semmi körülmények között sem akart visszatérni, sőt kijelentette, ha a pénzt nem adja át neki és visszatérésre kényszeríti, akkor *le fogja löni Szápáryt, Bánffy Miklóst és őt*. Ugyancsak délután három órákor kapta szót *Szapáry* László azon sürgönyét, amelyben a gróf maradásra kérte őket *Berlinben*. Nem tudta, hogy *Rudnay* főkapitány befolyása alatt írta *Szapáry* sürgönyt, mert ha tudta volna, hogy a rendőrség le akarja tartóztatni *Dienes*-t, akkor ő intézkedett volna ott *Berlinben*.

A tanukihallgatás folyik tovább. Eppen most jelent meg a folyosón *Pázmány Dénes*, akit szintén kihallgatnak. Vallomása, amint hírlík, igen szenzációs lesz.

TÁVIRATOK.

Forrongás a Balkánon.

Konstantinápoly, aug. 7. *Tevfik* basa külügyminiszter arról biztosította báró *Calice* osztrák-magyar és *Sinovej* orosz nagykövetet, hogy a porta főfigyelme arra irányul, hogy megakadályozza a fölingerelt és elkeseredett mohamedán lakosságot a zavargásban. Ez irányban megadták a hatóságoknak a szükséges utasításokat. Különböző jelek úgy látszik arra mutatnak, hogy utolsó időben a mohamedán és örmény bizottság között megegyezés jött létre és hogy a kurd-örmény vilajetek kritikus helyzetét arra használják fel, hogy ott zavarokat teremtsenek és ezáltal a portát újabb bajba sodorják. A legújabbban orosz és angol részről tett barátságos előterjesztésekre azt válaszolta a porta, hogy a helyzet egyáltalán nem fenyeget veszedelemmel. Téves az a hír, hogy 2000 olyan kurd között, akik nem tartoznak a hamidlovassághoz, fegyvereket osztottak ki. A nagyobb csapatmozgásokról szóló hírek is tévesek, azonban hír szerint megtették a kellő intézkedéseket.

Tüntető sztrájkolók.

Lorient, aug. 7. Tegnapi este újból nagyobb csoportosulások voltak és verekedések fordultak elő. Éjjeli 11 óra körül szétoszlottak a tüntetők, anélkül, hogy jelentősebb zavaró esemény fordult volna elő.

Kiev, aug. 7. Hivatalos jelentés szerint a munkástömeg, melyre a tegnapi jelentés szerint löni kellett, 2000 főre szaporodott fel. Három munkás meghalt, 24 megsebesült. A járásbíró, egy katonatiszt és több katona a kődobások közben megsérült.

A cukoregyezmény.

London, augusztus 7. Az alsóház a brüsszeli cukoregyezményre vonatkozó törvényjavaslatot harmadik olvasásában 119 szavazattal 57 ellenében elfogadta.

VIDÉK ÉS KÖZIGAZGATÁS.

— Székelykivándorlás. A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamarának most jelent meg a «*Székelyföld*» 1902. évi közigazgatási állapotáról a kereskedelmi miniszterhez felterjesztett jelentése. A jelentés szerint a kivándorlás az utóbbi időben nem csökkent, hanem éppen ellenkezőleg évről-évre több azoknak száma, kik külföldön keresik kenyerüket. Az 1902. évben 12.122 egyén ment külföldre utlevéllel a székelyföldről. Háromszék megyéből 6188, Csikmegyéből 4335, Udvarhely megyéből 923, Marostordamegyéből 599, Marosvásárhelyről 77. Romániába ment 9989. Amerikába 339 egyén. Törvényhatóságok szerint kiment:

	Romániába	Amerikába
Csikmegyéből . . .	3741	77
Háromszék megyéből . . .	5181	127
Marostordamegyéből . . .	426	46
Marosvásárhelyről . . .	38	5
Udvarhely megyéből . . .	600	84

Ezek a száraz adatok, de nagyon szomorúan beszélnek.

Az új pápa.

Budapest, aug. 7.

X. Pius pápa tegnap fogadta a diplomácia képviselőit, akiket msgr. Bisleti mutatott be. X. Pius pápa már felajánlotta az államtitkárságot először *Satollinak*, azután *Catagnis*-nak ajánlotta fel, *Satoli* nem fogadta el, míg *Catagnis* megmondolási időt kért. Az újabb eseményekről a következőket jelentik Rómából.

A diplomácia tisztelgése.

X. Pius pápa tegnap délelőtt *Rampolla* termeiben hivatalosan fogadta a külföldi államok képviselőit. A diplomáciai kar tagjai nagy díszben jelentek meg és a zöld-teremben gyűltek össze, míg a bemutatás a vörös-teremben történt, amelyben azon a helyen, hol előbb XIII. Leo arcképe volt, díszülést állítottak fel. Miután a Szentatya, ki udvara kíséretében volt, helyet foglalt a díszülésen, msgr. *Bisleti* bevezette a külföldi államok képviselőit. Mint ezeknek legidősebbike, *Martin D'Autas* portugál nagykövet intézett rövid francia beszédet a pápához és tolmácsolta a diplomáciai karnak szerencsekívánatait. Pius pápa olasz nyelven válaszolt a megszólításra, mindenekelőtt a diplomácia szószólójának mondott köszönetet a tolmácsolt szerencsekívánatokért, amelyek nem személyt, hanem méltóságát illetik, melyet ő, mint az egyház feje, visel. A Szentatya az uralkodóknak, államfőknek s azok népeinek szóló jó kívánságainak adott kifejezést, hangsúlyozta, hogy az egyház az uralkodóknak, a kormányoknak és törvényeknek termézetes támasza és azzal a megjegyzéssel fejezte be beszédét, hogy az egyháznak a kívánsága, hogy lássa a békét az emberek általános javára megerősödni. Miután a pápa áldást osztott, msgr. *Bisleti* bemutatta a diplomáciai testület egyes tagjait rangjuk és koruk szerint. A diplomáciai kar tagjai kezét csókolták a Szentatyának, mire a pápa ugyanazzal a szeretettséggel, mint belépésekor, visszavonult.

A koronázás előkészületei.

Tegnap kezdték meg a Szent Péter-templomban az előkészületeket a pápa vasárnapi koronázására. Az egyes plebániák papjai számára ez ünnepségre nagyszámu belépőjegyet osztottak ki. Róma összes templomaiban és a velencei Márkus-templomban ünnepi Te Deum volt és az összes harangok zúgtak.

NAPIHIREK.

Budapest, augusztus 7.

— (Időjárás.) Európa délnyugati felén magas levegőnyomás terül el, amelynek magva Franciaország fölött van, a depresszió lassan északkelet felé húzódik, nyugati és déli Európában száraz idő uralkodik, eső főleg Oroszországban volt, a hőmérséklet emelkedőben van.

Hazánkban az idő változóan felhős és az ország északnyugati felében helyenkint, többnyire kis mértékben esős volt. A hőmérséklet az északi részeken jelentékenyen süllyedt.

Jóslat:

Tulnyomóan száraz idő várható, hőmérséklettel.

Hőmérséklet délután 2 órakor +21.2 C. fok.

— (A király) — mint Bécsből jelentik — *Károly* román királylyal, aki holnap délután Récsbe érkezik, hétfőn kirándulást tesz Ausseebe és Grundelseebe.

— (Udvari hír.) Ischlből jelentik: Tegnap este 10 óra 28 perckor ideérkezett *József* főherceg és *Augusztia* főhercegné.

— (Vilmos császár az olasz anyakirálynénál.) *Margit* olasz anyakirályné, mint egy távirat jelenti, tegnap a *Jolante* hajón Bergenbe érkezett. *Vilmos* német császár délután látogatást tett a királynénál a *Jolante* fedélzetén.

— (Öngyilkos román dandárparancsnok.) Bukarestből jelentik: A baeau-i gyalogdandár parancsnoka, *Boter Miklós* ezredes tegnap délután a dandárparancsnokság irodájában revolverével agyonlőtte magát. Rövid idő óta ez a második eset, hogy a román tisztikar két magasabb rangú tagja öngyilkossá lett. Alig két héttel ezelőtt lett öngyilkossá a bukaresti tüzérdandár parancsnoka, *Mares* ezredes.

— (Az angol király Marienbadban.) Londonból hivatalosan jelentik, hogy az angol király 13-án vagy 14-én inkognitóban Marienbadba érkezik.

— (Petőfi fehéregyházi sirjának a sorsa.) *Kolozsvárról* írják: Az a hely, ahol a köztudat szerint a költő nyugszik s ahol hős társai pihennek, eddig *Haller Lujza* grófnő által gondozott szent kegyelettel. Most azonban, miután 1900-ban a fehéregyházi uradalmat megvette telepítési célokra a magyar kincstár, a birtokkal együtt a sírok gondozásának anyagi terhei is az államra hárultak. Eddig, három éven keresztül, tartózkodott a kincstár e köteleességek teljesítéséről. El volt foglalva a telepítés gondjaival. Most azonban a körülmények is ráutalják erre. Az orosz történelmi emlékműzeum részéről gróf *Esterházy Miguel* tiszt. elnök több ívre terjedő memorandumban körvonalozta *Darányi Ignác* miniszter előtt ama feladatokat, amelyek a kincstárra, mint földesurra várnak Fehéregyházán, a nemzet lantosának emlékével szemben. A memorandumot másolatban megküldötték a Petőfi-Társaságnak, *Sándor János* székely kormánybiztosnak, a segesvári ünnep-rendezőségnek, több képviselőnek s azoknak, akik az idei ünnepély alkalmával Fehéregyházán és Segesvárt e tárgyban tartott értekezleten résztvettek.

— (X. Pius pápa mint hegymászó.) Az új pápa annyira egészséges szervezettel, hogy nagyobb hegymászásokat is könnyű szerrel tesz meg. Két évvel ezelőtt gyalog ment fel az 1680 méter magas *Grappa* hegyre, hogy egy ottani hegyi menhely *Mária* szobrát megáldja. Hetekkel ezelőtt szintén több hegyi turát végzett, ahol gyermekeket bérmált.

— (Szmrecsányi püspök beiktatása.) Nagyváradról jelentik: Az új nagyvárad püspök, *Szmrecsányi Pál* ünnepies beiktatását augusztus 24-ére tűzték ki. A püspök egy nappal előbb érkezik székhelyére. A pályaudvaron a papság és a káptalan üdvözli, aztán a püspök a székesegyházba vonul, hogy megáldja híveit.

— (A budapesti Rákóczi-ünnep.) A fővárosi polgárság által a jövő hónapban rendezendő Rákóczi-ünnepet előkészítő nagybizottság rendkívül látogatott ülést tartott tegnap este. Az elnökség tagjai közül megjelentek *Tompa Antal*, *Zseni József* és dr. *Bródy Lajos*. Nagy lelkesedéssel fogadták *Madarász József* levelét, amelyben kijelenti, hogy szívesen foglal helyet az elnökök sorában, nemkülönben *Kossuth Ferenc* titkárának ama szóbeli bejelentését, hogy *Kossuth Ferenc* köszönettel fogadta a védnöki tisztet és az ünnep sikere érdekében szívesen működik közre. A bizottság nagy lelkesedéssel elhatározta, hogy a már felmerült tervvel kapcsolatban felkéri a kassai Rákóczi-kiállítás vezetőségét, hogy a kiállítást hozza le Budapestre és ez esetben a fővárosi polgárság össze fogja egyeztetni ünnepét a kiállítás megnyitásával. Számos egyet és kör, nemkülönben tizenhat dalárda jelentkezett eddig az ünnepélyen való részvételre.

— (Ezer lengyel Budapestben.) Augusztus 18-án ezer lengyel érkezik Budapestre Lembergből, akiket a régi lengyel-magyar barátság hoz fővárosunkba. A fővárosban ünnepélyesen fogadják a lengyeleket. A fogadó bizottságot a Lengyel-egyesület és az Országos Nemzeti Szövetség alakítja meg a főváros hazafias egyesületeiből. A lengyelekkel a «Szobor» dal-egyesület, egy nemzeti zenekar és egy szintársulat érkezik Budapestre. Ezek nagy hangversenyt adnak a *Margitszigeten*, ahol ez alkalommal a magyar és lengyel árvizkárosultak és a budapesti újságírók segélyalapja javára népnepély lesz.

— (Esküvő.) *Jász Károly*, a Danubiusz gépgyár főmérnöke ma esküdt meg *Szedenic Blanka* ur-hölgygyel, néhai dr. *Szedenic János* fővárosi ügyvéd leányával. A budai állami anyakönyvi hivatalban végbement polgári aktust a *Margit-körúti* római katolikus templomban az egyházi megáldás követte. Tanúk voltak: a menyasszony részéről *Bonitz Ferenc* szerkesztő, a vőlegény részéről *Palmer Arthur* mérnök.

— (Zöldszász arcátlanság.) *Szegedről* írják: Kevés idő múlva egy dicstelenül szereplő alaktól szabadul meg a szegedi államfogház. Ez *Schroff Herman*, aki a *Kronstädter Zeitung* című szennyiratban, a magyarság ellen intézett nevelésen és mosdatlan izü támadásai révén nagy hírnévre tett szert szűkebb hazájában. Az államügyészség is figyelmes lett *Schroff* ur piszkolódásaira és a magyarság elleni izgatás miatt tízhavi államfogházzal sújtotta. A szégyenletes szereplésű férfit ezt a büntetését a szegedi lovagvárban tölti és augusztus 16-án már ki is szabadul. Mielőtt azonban elhagyná ketreccét, némi zöldszász arcátlansággal akarta emlékeztetést tenni itteni tartózkodását. Tegnap ugyanis egy levelezőlapot akart Brassóba küldeni és Brassó helyett azt írta: *Kronstadt*. Ezenkívül még a levelezőlapon álló «Szegedi államfogház» fölíratot kihuzta és odabiggyesztette: «*Szegediner Bastille*». *Mecser József* börtönigazgató azonban észrevette ezt és visszadobta a jeles agitátornak az irását, fölvilágosítva, hogy Magyarországon nincs *Kronstadt* és *Szegeden* nem ismernek *Bastille*-t!

— (Oroszország a szerb királygyilkosok ellen.) A szerb királygyilkosságot mélyen elítélő véleménynek adott kifejezést Oroszország, amidőn a gyilkosságban részt vett szerb tiszték közül kettőt nem engedett át az orosz határon. A szerb király gyermekei mellé rendelt tiszteket ugyanis az orosz határon visszatartották és nem engedték meg nekik, hogy tovább utazzanak, mert részt vettek a szerb királyi pár meggyilkolásában. Az egyik, *Antics* főhadnagy rállott *Drága királynéra*, a másik pedig, *Zsivkovic* főhadnagy, kinyitotta a királygyilkosoknak a konak kapuját. A belgrádi orosz követ megtagadta a két katonatisztnak utlevelük láttamozását s ez volt az oka annak, hogy nem mehettek át az orosz határon.

— (Császka György újabb adományai.) *Császka György*, *Kalocsa* jótékony érseke, ismét tekintélyes összeget áldozott a növevelés ügyének. A szabadkai nőzárda iskola kibővítésére 3600 koronát, a zombori érseki óvónőképzőintézet bővítésére 10.000 koronát és a bajai nőzárda iskola kibővítésére 35.000 koronát, összesen 48.600 koronát adott a saját pénztárából.

— (Tizenegy gyermek apja.) Nagy szeretettel lehet a *Teremtő Litkey György* tornaljai ev. ref. tanító iránt. Nem kevesebb, mint tizenegy gyermekkel áldotta meg. «Az Ur adta», nyugszik bele *Litkey* uram s nemhogy haragudnék, zugolódnék a nagy áldás miatt — pedig tanítói szerény fizetéséből csak szűkösen telhet — de úgy látszik jókedvűen, boldogan morzsolja le napjait, közepette tizenegy gyermekének. Erre vall, hogy nemrégiben, kizárólag gyermekei közreműködésével táncmulatsággal egybekötött műstélyt rendezett Tornalján. A műstély műsorát, mely *Litkey György* humoráról tanuskodik, itt adjuk:

Dalra fel! (Indul.) Éneklí a családi kar. A hajótörés. *Ira Coppée*. Fordította *Gabányi*. Előadja *Gyuri*. Cimbalmom magyar dalokat játszik *Lacika*. A tavasz. Éneklí *Etelka, Milcsi, Gyuri* és *Jócsi*. Monológ. *Ira Sváb Tivadar*. Előadja *Etelka*. Csillag elég ragyog az égen. Éneklí a családi kar. Előkép. Bemutatva *Litkey György* és neje *Idán Etelka*, továbbá gyermekeik: *Etelka, Gyuri, Jócsi, Milus, Péter, Laci, Boriska, Jancsi, Tercsi, Pali* és *Pista* által.

Törvényesen védett

„Bob-csemege”

a legkellemebb hashajtó. Orvosok rendelik.

Kapható a gyógyszerárakban.

Főraktárak: Lux Mihály, Muzem-körút 7., Dr. Egger Leó, Váci-körút 17., Török József, Király-utca és Andrássy-ut, Kartschmaroff A., Népszínházzal szemben, Fodor J. Sas-drogueria, Kerepesi-ut, Gara és Roih, József-körút 74., Fodor Márton, VII., Király-utca 41. és Váci-körút 10., Molnár és Moser, Koronaherceg-u., Nerada Nándor, Kossuth Lajos-utca, Szécsi Lajos, Andrássy-ut 78., Reiner és Társa, Buda. II., Fő-utca 12

— (Ismét dinamit Zágrábban.) Ujra dinamit-bombát találtak Zágrábban, mint ezt egy távirat hírül hozza. A törvényszéki palota pincéjében akadt rá az egyik börtönőr. A dinamit a faforgács közt volt és gyújtó-zsinórja meg volt perzselődve. A rögtön megindított vizsgálat megállapította, hogy a bombát régebben dobták a pincébe, valószínűleg a juniusi merényletek idején.

— (Marosba írt katonák.) Aráiról írják: A mostani hadgyakorlatos időben, tegnapelőtt katonák érkeztek Lippára. A 37-ik gyalogezred vette arra útját s rövid pihenőre megállapodott a községben. Ez a pihenő két katonára nézve lett végzetes. Délután ugyanis a katonákat a Maroshoz vezényelték, hogy fürdőjenek. Meg is történt ez rendben, de két katonát, Szikora Mihály káplár és Miha János közlegény tulmentek azon a vonalon, melyet a fürdés határául megállapítottak. A virtusnak szomorú vége lett. Az ár elsodorta a katonákat s oly gyorsan elűntek a vízben, hogy senki sem tudta kimenteni őket. Mind a kettő ott lelte halálát.

— (Női gyászruhák.) Gyászszetek alkalmával ajánljuk Horváth és Halász női gyászruhakészítő vállalatát Budapest, IV., Váci-utca 26., Zsibáros-utca sarok, hol gyászruhák 4 óra alatt készülnek. Vidéki megrendelésnél sürgönyileg beküldendő a mellbőség és aljhossza.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* A zentai repkiállítás. Zenta város augusztus hónapban mezőgazdasági és iparkiallítást rendez. Ezzel kapcsolatban a kiállítás igazgatósága képkiallítást is tervezett, amelynek rendezésére a budapesti Nemzeti Szalont kérték fel. A Szalon igazgatósága, noha alapszabályszerű nyári szünetét tartja, érintkezésbe lépett a zentaiakkal, de miután a kiállításnak nemcsak anyagi, de még erkölcsi sikere sem lenne meg, tehát bizonytalan időre elhalasztották.

SPORT.

× Kottlingbrunni versenyek. Tegnap sem kedvezett az idő a kottlingbrunni versenyeknek s így a látogatottság ismét gyenge volt. A nap főfutamát, a Kottlingbrunni nagy handicapot a teljesen elhanyagolt Csókos asszony nyerte meg az István-díj favorit Orionnal szemben, mely ezen futamban is favoritként indult. A nap másik érdekessége Galahadnak, báró Springer egy másik kitudó két éves ménjének bemutatkozása volt. Galahad épp oly fényes győzelmet aratott Vice versa felett, mint a Helenenthal díjban Bon marché s így igaznak bizonyult az a hír, hogy Galahad csaknem olyan jó, mint istállójárta, Bon marché.

* A holnapi nyolcadik nap főszáma a Schloss-Park handicap, melyre Babatündér a jelöltünk Angola, Mediateur és Quid nunc előtt. A másik értékesebb verseny a Gainfarni díj lesz, melyben Csókos-asszony, Nunquam dormio és Orion indulhatnak legtöbb kilátással.

× A körmeneti ügetőverseny amaménje. E. L. Robinson nagy sikert aratott szerdán a badeni versenyterén. Egyik ivadéka, az 5 éves Jubilumsfohlen megnyerte a Berndorfi díjat (rekord 1:29), a 4 Gyulio pedig a Revanche handicapot (rekord 1:38½). Mindkét ló nagy mezőnyt vert le.

TÖRVÉNYSZÉKI CSARNOK.

— Humbertné ifjúságából. Holnap, augusztus 8-án nagy nap lesz Párisban. Ekkor kezdenek ugyanis hozzá a híres Humbert-pör tárgyalásához. Tömrdek betűt róttak össze már ügyészek, ügyvédek és újságok ebben a szenzációs pörben. Az akták megölténének már egy szekeret. De mind e sok betű nem világítja meg teljes képében azt a bonyodalmas affért, amelyre feszült kíváncsisággal les őt világrész publikuma.

— Fölmentett izgatók. A pozsonyi ítélőtábla tegnap tárgyalta Markovics Rezső vágújhelyi ügyvéd, Markovics Gyula vágújhelyi orvos és Csulik Lajos lubinai plebános bűnügyét, akiket a nyitrai törvényszék a magyar nemzet ellen való izgatás miatt elítélte. A tárgyalást Porubszky Jenő tanácselnök vezeti, a vádhatóságot Füzesséry Tibor főügyész helyettes képviseli, a védők Fajnor István és Tersztyenszky Ferenc ügyvéd. Füzesséry a vádlat

tak elítélését kéri, hangoztatva intelligens voltukat, mely a köznép izgatása tekintetében súlyosító. Fajnor védőügyvédet politikai viszonyok feszegetése miatt az elnök többször rendreutasította. Az ítélet este hét órakor hirdették ki. Mindhárom vádlottat a magyar nemzet ellen való izgatás vádjára alól a bizonyítékok elégtelensége miatt fölmentették. A vádhatóság nem élt felelősségei és semmisségi panaszt sem jelentett be, az ítélet tehát jogerős.

NYILTTÉR. *)

Dadogást és minden beszédhibát sikeresen gyógyít SOLT LAJOS tanfolyama. Budapest V., Báthory-utca 20. szám. Fölvétel 12—1-ig.

* E rovat alatt közöltékért nem vállal felelősséget a Szerk.

KÖZGAZDASÁG.

A hegyvidék érdekében. Darányi földmívelésügyi miniszter a hegyvidék elmaradott gazdálkodásának okszerűbb fejlesztése érdekében a rimaszombati földmívelés iskolában a hegyvidéki telkeszek és tanítók számára gazdasági kurzus tartását rendelte el. A kurzuson, amelyet az érdekelt vidék lelkeszei és tanítói élénken látogattak, a hegyvidék különleges gazdasági viszonyaihoz szükséges gyakorlati ismereteket szereztek s úgy távoztak, hogy ismereteiket a vezetősükre bízott nép gazdasági talpraállítására fogják fölhasználni.

Magyarország ménállománya. Magyarország területén az idén 5629 mén áll a tenyészítés szolgálatában. Ezek közül

954 fedező ménesben	3017 állami
6 állami ménesben	104
kortenyészítésre kisorsolva	441 állami mén
állami felügyelet alatt	383 községi »
községi mén	289
bérbe adott állami mén	186
magántulajdon	1209
összesen	5629.

Származás szerint a mének következőleg oszlanak meg: Angol telivér 448, angol félvér 2650, arabs telivér 62, arabs félvér 439, nomius 943, gidrán 341, furioso 65, lipicai 256, hidegvérű 293, amerikai ügető 26, ismeretlen származású 106 darab.

Röpirat a sötügyről. A sőtügyedék reformjáról s különösen az iparsórol a napokban röpiratot írt egy Lackenbacher Fülöp nevű úgynök. A röpiratban toglaltak támadó éle az iparsó árusításával államiilag megbízott Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság ellen hegyeződik. Ezzel szemben helyet adunk a következő jól értesült helyről eredő információknak: A röpirat utat nem mond, csak személyi támadásokba öltözteti azokat a sokszor megcélolt híreszteléseket, melyeket annak idején a képviselőházban interpelláció alakjában is hallottunk. Erre az interpellációra a pénzügyminiszter akkor részletes adatokkal válaszolt s ez adatokból örvendesen tűnik ki, miszerint a sőtügyedék reformja a kis caiszt-nicákkal határozottan pártfogásba vette és támogatja. All ez különösen az iparsóra nézve, ahol tudvalevően a reform előtti időig az olcsó iparsó kedvezményét ugyszólván kizárólag a nagyipar élvezte, ellenben a kisipar semmi módon sem tudott hozzá utni a drága közvetítés és a bonyodalmas eljárás miatt. Ellenben ma már — harmadfél év múltán — az olcsó iparsó kedvezményéhez nagy mértékben közel jutott az iparosság. A kereskedelmi kamarák statisztikája 840 olyan kisiparosról számol be, akik olcsó iparsó-kedvezményben részesülnek, míg a reform előtt mindössze 170 iparos kapott ily kedvezményt, de ezek között egy kisiparos sem volt. Hát ezt az eredményt — bármi legyen is valakinek véleménye egyébként a reformról — kicsinyelni nem lehet. És hogy a reformnak ez a része az érdekelt helyeslésével is találkozott, ennek legjobb jele a kisiparosság csatlakozásának nagy mérvé, valamint a kamarai jelentések egy-erteimű megnyilatkozása, amely szerint az olcsó iparsóval a kisiparosság üzemeltetésének csökkentése is sikerült. Ez ellen lehet kifogása annak, aki a nagyipar érdekeit egyoldaluan s ridegen szereti, de szociálpolitikai szempontból ez az eredmény határozottan becses. Végül még egy dologra akarok utalni ebből az alkalomból tudniillik arra, hogy bizonyos merkantillista rész-

ről azért is támadnak a sőtügyedék reformja ellen, mert a sőtügy-rendszer gyakorlati keresztülvite-
lében bizonyos növekvő szerep jut a fogyasztási szövetkezeteknek a konyhasó árulásban, aminek következtében mind több és több szövetkezet foglalkozik só-eladással. Ezzel egyes helyeken a közvetítő-kereskedelem magát megtámadatva érzi és ezért az egész reformot meggyanusítja. Pedig hát ha valamit lehet igazán a fogyasztási szövetkezetek hatáskörébe tartozónak megjelölni, úgy éppen a sóról mondható ez: mert a só ugynevezett «bizalmi cikk», mely elsőrendű szükségletet elégít ki s így ezen a ponton fokozott mértékben van szüksége azokra a garanciákra az áru minősége, a pontos mérlegelés stb. tekintetében; amik a fogyasztási szövetkezeteknél feltétlenül feltalálhatók. Hogy tehát a fogyasztási szövetkezetek só-elárulással fokozott mértékben foglalkoznak, ez határozottan örvendetes és az ily irányú továbbfejlődés nagy mértékben kívánatos.

BUDAPESTI TŐZSDÉK.

Gabona-tőzsde.

Buza elkelt 35.000 mm. néhány fillérrel magasabb áron.

Készáruüzlet.

Uj-Buza:

Tiszavidéki: 700 mm. 82 k. 7.90 korona, 1300 mm. 80 k. 7.97 korona, 700 mm. 81 k. 8.00 korona, 200 mm. 80 k. 8.— korona, 100 mm. 81 k. 8.— korona, 100 mm. 80-4 k. 8.— korona, 100 mm. 80-8 k. 7.05 korona, 300 mm. 80-5 k. 7.05 korona, 600 mm. 80-5 k. 8.— korona, 300 mm. 80 k. 8.05 korona, 700 mm. 80 k. 8.05 korona, 600 mm. 88-5 k. 8.05 korona, 1000 mm. 80 k. 7.95 korona, 100 mm. 80 k. 8.— korona, 100 mm. 80 k. 7.90 korona, 600 mm. 80 k. 7.85 korona, 100 mm. 79 k. 7-67 korona, 100 mm. 79 k. 7.85 korona, 400 mm. 79 k. 7.77-5 korona, 100 mm. 78-8 k. 7-85 korona, 100 mm. 78-7 k. 7-70 korona, 700 mm. 78-5 k. 7.67-5 korona, 150 mm. 78 k. 7.72-5 korona, 100 mm. 79 k. 7.72-5 korona, 100 mm. 78 k. 7.80 korona, 100 mm. 78 k. 7.75 korona, 100 mm. 77-5 k. 7.75 korona.

Fejérmegyei: 600 mm. 77.5 k. 7.65 korona, 100 mm. 77.5 k. 7.65 korona, 100 mm. 76-5 k. 7.55 korona.

Pestmegeyevidéki: 300 mm. 80-5 k. 7.82-5 korona, 100 mm. 80-5 k. 7.75 korona, 350 mm. 80 k. 7.75 korona, 1000 mm. 79-5 k. 7.90 korona, 1000 mm. 79-2 k. 7.7-5 korona, 150 mm. 81 k. 7.77-5 korona, 100 mm. 79-5 k. 7.75 korona, 100 mm. 79-5 k. 7.77-5 korona, 100 mm. 79 k. 7.77-5 korona, 100 mm. 79 k. 7.85 korona, 100 mm. 79 k. 7.80 korona, 200 mm. 79 k. 7.65 korona, 100 mm. 79 k. 7.60 korona, 400 mm. 78-5 k. 7.87-5 korona, 300 mm. 77-5 k. 7.87-5 korona.

Csanádi: 3000 mm. 77 k. 7.80 korona.

Szarvasi: 2700 mm. 81 k. 8.05 korona.

Zentai: 4000 mm. 78-5 k. 7.85 korona.

Bácskai: 2000 mm. 77-5 k. 7.62-5 korona.

U-buza.

Tiszavidéki: 100 mm. 81 k. 8.17-5 korona, 200 mm. 80 k. 8.17-5 kor., 100 mm. 81 k. 8.17-5 kor., 500 mm. 80-5 k. 8.20 korona, 870 mm. 80-5 k. 8-25 korona, 100 m. 80-5 k. 8.10 korona, 100 mm. 80 k. 8.10 korona, 100 mm. 80-5 k. 8.20 korona, 100 mm. 80 k. 8.15 korona, 100 mm. 79-5 k. 8.12-5 korona, 100 mm. 79-5 k. 7.05 korona, 500 mm. 79 k. 8.10 korona, 500 k. 79 k. 8.10 korona, 200 mm. 78-5 k. 8.— korona.

Érték-tőzsde.

Teljes üzlettelenség mellett az irányzat már az elötőzsdén is tartott volt s délben is tartott maradt. A járadékpiac azonban bécsi eladások folytán gyengült.

Az elötőzsdén jegyezték:

Osztrák hitel	661.50	661.25	661.25	—
Magyar hitel	730.50	730.50	730.50	—
4% koronajáradék	99.—	99.—	99.—	—
Leszámitolóbank	451.—	451.—	451.—	—
Jelzálogbank részv.	510.—	510.—	510.—	—
Rimamurányi	453.—	453.—	453.—	—
Allamvasut	668.—	668.75	—	—
Városi villamos	300.—	300.—	300.—	—
Budapesti Közuti	605.—	605.—	605.—	—
A déli tőzsdén záruktak:				
Osztrák hitelrészvény	662.—	—	—	—
Magyar hitelrészv.	730.50	—	—	—
4% koronajáradék	99.90	—	—	—
Leszámitolóbank	451.—	—	—	—
Jelzálogbank részv.	510.—	—	—	—
Rimamurányi	453.—	—	—	—
Allamvasut	668.—	—	—	—
Városi villamos	300.—	—	—	—
Budapesti Közuti	605.—	—	—	—

Felelős szerkesztő: MAGYAR GYULA.

Laptulajdonos a «Magyarság» lapkiadóvállalat.

Sajátkészítményü férfiruha-áruház
férfiszabó LUKÁCS GYULA férfiszabó

Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 18. szám (az Udvari-kávéház mellett).

Előre haladt idény miatt leszállított árak.

A szabott ár minden darabon látható. A szabott ár minden darabon látható.
Dus választék fiu- és gyermekruhákban, piquet- és szövetmellényekben.

Kívánatra mintákat bérmentve küldök.

102

SZINHÁZAK.

Szombat, 1903. augusztus hó 8-án.

Fővárosi nyári színház.

Ejjeli menedékhely.

Jelenetek 4 felvonásban. Kezdeté fél 8 órakor.

Schoffola Ernő A ruggantagyártás meghonosítója
 Budapest, VI., Andrássy-ut 2.
 Legjobb minőségű gummitömlők kerti fecskendezésre
 árjegyzék ingyen.

ÖS-BUDAVÁRA

Nyitva délután 6-tól reggeli 4 óráig.

Ma, pénteken augusztus hó 7-én. Tündérvilágítás.

Nagy elite-estély.

A nagy varieté színpadon fellépnek:

LITTLE PICH,

az elérhetetlen karikatúra komikus, továbbá The Georgia Pionnières, Rafael és Colombel francia duettisták, Gerny-család, különleges akrobaták, Peschko-off-csoport, orosz ének- és táncművészek, Morcaschani, Mis. Rawensberg, The 4 Basford's stb. stb.

FOLIES-COMIQUES.

két új bohózat és Steinhardt az ő érdekes új szövegeivel. Párhelyek és előjátékok az esti torlódás miatt előre váltottak.

Bérelődj 1 K. Tözsdei jegyek 40 fill. ráfizetéssel érvényesek.

HATSCHEK ARTHUR

Budapest, IV. kerület, Muzeum-körut 21. sz.

látározási és fényképezőgépek és kollékok szaküzlete.

Különlegességekben dus választék jutányos árak mellett.

E lap olvasói 10% árkedvezményben részesülnek.

Magy. kir. államvasutak.

89.338/903. sz.

«A»

Pályázati hirdetemény.

Az ahilírott igazgatóság a magy. kir. államvasutak részére a jövő 1904. évben, illetőleg 1906. év végéig a festékek, vegyi szerek és különféle anyagokból felmerülő szükségletének szállítást biztosítani kívánván, czemmel nyilvános pályázatot hirdet.

A kiírás tárgyát képező egyes cikkeket előtűntető jegyzék, mely egyszersmind ajánlati mintául szolgál, valamint a szállításokra vonatkozó részletes módokzatok valamennyi hazai kereskedelmi és iparkamaránál megtekinthetők és a magy. kir. államvasutak igazgatósága anyag- és leltárbeszerzési (A. III.) szakosztályánál (Budapest, Andrássy-ut 73. sz. II. em. 47. ajtó sz.) ingyen kaphatók.

A szabályszerűen kiállított, ivonkint egy koronás m. kir. okmánybéllyeggel ellátott ajánlatok lepecsételve legkésőbb 1. évi augusztus hó 25-iki déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak anyag- és leltárbeszerzési szakosztályában átadandók, illetőleg posta útján odaküldendők és a boríték ezen küccimel látandó el:

Ajánlat 89.338/903. számhoz.

Az ajánlott árak egy évi értékének 5%-kal felérő bánatpénz készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban legkésőbb 1. évi augusztus hó 24-iki déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak főpénztáránál letendő. Bánatpénz nélkül, vagy később benyújtott ajánlatok, valamint olyanok, melyek nem pontosan és részletes módokzatok betartása mellett állíthatnak ki, figyelembe vételre nem számíthatnak.

Budapest, 1903 július hóban.

(Utánnymás nem díjaztatik.)

Az igazgatóság.

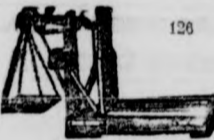
Törlesztéses

kölcsönt!

Földbirtokra, házakra 4-65% mellett (töketörlesztéssel együtt) az érték 70%-ig. Közhivatalnokoknak 15 évi törlesztésre személyhitelt kezes nélkül katonai házassági óvadékra, továbbá minden hitelképes egyénnek leggyorsabb és diskrét lebonyolítás mellett ki-cszközöl. (Válaszbélyeg.)

Mellinger Oszkár

BUDAPEST, 145
 IV., Ujvilág-utca 33. szám.

126

ZISKA J. utóda

Rostély György

mérleggyáros iroda és raktár

Budapest, Eötvös-u. 51.

Ajánlja a legmegbízhatóbb gabnamínőségű, tiz és százados marhamérlegeit. A budapesti értéktőzsde szállítója. Árjegyzék ingyen és bérmentve küldetik.

Magyar kir. államvasutak.

112.700—903. sz.

Hirdetemény.

Osztrák-magyar-román vasuti kötelék.

(Sajtóhibahelyesbités.)

A fenti köteléki forgalomban érvényes díjszabás II. rész, 2. füzethez 1903. évi július hó 1-vel való érvényességgel kiadott 3 számú szolgálati rendelet 6. oldalán az 59. számú kivételes díjszabásnál a feliratban zárjelben levő: «Hörner etc. szarvak stb. Coarne» szavak töríendők, helyettük beírandó:

«Chlorkalk, Chlormész, clorusa de calcin.»

Budapest, 1903 július hó.

A m. k. állmv. igazgatósága, a részcs vasutak nevében is.

(Utánnymás nem díjaztatik.)

Rendkívül érdekes dráma
A LELKIISMERET

írta

Paul Anthelme.

Diszes kiadás 10 képpel igen finom papiroson.

Ára 2 korona. Ara 2 korona.

= A „Magyarság” olvasóinak 25% kedvezmény. =

A dráma főhőse egy falusi plébános, ki a gyónási titok áldozata.

Megrendelhető lapunk kiadóhivatalában.

Kedvezmény t. olvasóközönségünknek!
Budapesti Bazár

dus tartalmu, magas színvonalu és a legolcsóbb magyar modern divatlap.

Előfizetési ára postai küldéssel vagy házhoz szállítva **negyedévenkint**

Egy korona 50 fillér,

a kik azonban kiadóhivatalunknál, VIII., Szentkirályi-utca 28. rendelik meg, azoknak jóval mérsékelt ár mellett, **kedvezményképen**

1 korona 30 fillérért

szállítatjuk.

A „Budapesti Bazár” bármely hónap elsejétől megrendelhető.

A Budapesti Bazár minden számában kiténő szépirodalmi rész, 40—50 ábrát tartalmazó divatréssz, természetes nagyságu rajz- és kézimunkákat tartalmazó szabásiv, diszes boríték van. A szabásminták magyarázata világos és könnyen megérthető.

A Budapesti Bazár a társadalom minden osztályának igényeit kielégíti. A divatot kereső urinőknek és a munkás szabónőnek egyaránt szüksége van ez

olesó magyar divatlapra.

A Budapesti Bazár megjelenik havonkint kétszer, minden hónap elején és közepén.

A „HARISNYAKIRÁLY”-nál

BUDAPEST, VI. ker., Teréz-körut 2. szám.

Kaphatók kizárólag az új divatu szürke nyíl harisnyák.

Párja 90 fillér, Párja 90 fillér.

Minden szó 3 fill.
Vastagabb betűből 5 fill.

APRÓ HIRDETÉSEK

A legkisebb hirdetés
ára: 30 fillér.

A Magyarság minden előfizetőjének egy 10 szóból álló apróhirdetést havonként 10-szer ingyen közlünk.

Az apróhirdetésekre beérkezett kérdésközpontok ingyen felvilágosítást adunk, ha a tudakozó a szükséges válaszbélyeget beküldi. Ha valaki körülményesebb értesítést kíván, a szükséges válaszbélyegen felül még 40 fillér küldendő.

Moskovitz Éde
utóda
ur és női cipészüzlete
Budapest, V., Nádor-u. 21.

Megrendelések a legújabb és legjobb bőrből eszközölnetnek. Dus választék saját készítményein ur-, nő- és gyermekcipőkben, jutányos árak mellett.
Orthopédiai cipők készíttetnek.
Alapított 1849.

Hivataloszolgá

Évi 100 kor. fizetéssel, megfelelő lakpénzzel és 60 kor. ruhálatánnyal felvétetik. Határidő: szept. 5. Cím a kiadóhivatalban. 1927

Vámszedő,

1000 korona évi fizetéssel és természetbeni lakással javadalmazva felvétetik. Szabályszerűen felszerelt kérvények augusztus 20-ig a kiadóhivatalban megtudható címre küldendők. 1956

Művészies munka!

KLEIN ADOLF
férfi-szabó üzletében

Budapest, VI., Dessewffy-u. 23.
„Munkácsi”-hoz.

Készít mérték szerint öt-tönt vagy felöltőt 15 firtól feljebb gyapjuszövet maradékból. Vidéki megrendelések pontosan teljesíttetnek. Kivánatra mintákat küldök. Akadémiai szabászat szerint. Több évi tapasztalatot Neuländer Testvérek és Wiener és Grünbaum cs. és kir. udv. szabónál szereztem.

Járásbirósági

írnök 1000 kor. évi fizetéssel s szabályszerű lakpénzzel javadalmazva, telvétetik. Határidő: aug. 20. Cím a kiadóhivatalban. 1932

Hivataloszolgá

felvétetik pénzügyigazgatóságához. Fizetése évi 500 K, megfelelő lakpénz és 60 K ruhálatánnyal. Határidő: aug. 17. Cím a kiadóhivatalban. 1933

Hivataloszolgá

felvétetik járásbiróságához. Évi fizetés 500 korona, 100 kor. lakáspénz és 100 kor. ruhaátalány. Határidő: szeptember 5. Cím a kiadóhivatalban. 1944

WEISZ JÓNÁS

órás- és ékszer-üzlet

Budapest, VI., Váci-körut 53.

Olcso jó és pontos kiszolgálás. Három évi jótállás. Nagy választék inga-, zseb- és fali-órákban. Javitások házból és házhoz szállíttatnak.

Hivataloszolgá

pénzügyigazgatóságához. 500 korona fizetéssel és szabályszerű lakpénzzel felvétetik. Határidő: szept. 20. Cím a kiadóhivatalban. 1918

Posta

és távirda szolgák vidéken felvétetik. Évi fizetés 600 korona, szabályszerű lakáspénz és ruházat. Határidő: aug. 15. Cím a kiadóhivatalban. 1914

1 forint

heti részletre elegáns férfiruhák mérték szerint olcsó áron kaphatók. Weisz Jakab József-körut 31/a.

Adóhivatali

gyakornok 800 korona évi segélydíjjal telvétetik. Határidő: aug. 20. Cím a kiadóhivatalban. 1953

Bloch S.

okl. tan- és gyakorló könyvelő, Erzsébet-körut 58, közepes felnőtteket a magas m. kir. miniszterium engedélye alapján az egyszerű és kettős könyvvitelben, kereskedelmi levelezés, szép és helyesírásban, valamint a magyar és német nyelvben. Hölgyeknek külön oktatás. Vidékiek levélbeliug sajtáthatják el a könyvvitelt.

Uradalomhoz

kerestetik azonnali vagy újví belépésre egy lokomobil és cséplőgép kezelésére szükséges elméleti és gyakorlati képzettséggel bíró

gépész,

ki egyuttal kovácsmunkákat is végzi. Évi fizetés készpénz 800 korona, buza 7 hektoliter, kétszeres 14.80 hlt., hasábfu 20 köbm., 2 téli-nyári tehéntartás, 2 keca nyári tartása malacokkal, 2 hold buza, 2 hold tengeri, egy negyed hold krumpliföld. Lakás és segéd-tartásra 500 kor. Cím a kiadóhivatalban. 1938

Barna Gyula

ajánlja ujonnan berendezett kávé- és tejsarnokát. Elsőrendű uradalmi tejtermékek házhoz szállíttatnak. Pontos és gyors kiszolgálás!

Legolcsóbb bevásárlási forrás.

SZELLO R.

saját készítményű ur-, nő- és gyermek cipő-raktára

Budapest, Csömöri-ut 12. sz.

(Keleti pályaudvarral szemben.)

Mértékszerű megrendelések pontosan készíttetnek. Vidéki megrendelések gyorsan eszközölnetnek. Javitások elfogadttatnak.

Hivataloszolgá

500 kor. fizetéssel, 120 kor. lakpénzzel és 100 korona ruhálatánnyal javadalmazva felvétetik. Határidő: szept. 9. Cím a kiadóhivatalban. 1955

Gépészeket és kazán-

fűtőket a «Magyarországi gépészek és kazánfűtők egylete» (Főherceg Sándor-utca 42.) cséplésre és egyéb üzemekhez díjtalanul közvetit.

Hivataloszolgá,

600 kor. évi fizetéssel, 240 kor. lakáspénzzel, 100 kor. ruhálatánnyal, valamint 10¹/₄ köbméter tűzifajárandósággal telvétetik. 400 kor. készpénzbiztosítékot kell letenni. Határidő: augusztus 15. Cím a kiadóhivatalban. 1943

FISCHER MÓR

ur és női cipész-üzlete

Budapest, VI., Csengery-u. 72.

Megrendelések pontosan és a legizlésebb kivitelben eszközölnetnek. Orthopéd-műcipőket a legjutányosabb áron készítek.

DRESZMANN KAROLY

BUDAPEST

borotva homoru-készőrtűde villanyerővel. — Különlegeségi üzlet borbély- és fodrászati-cikkekb. — Nagy raktár angol és svéd borotvákban. — Iroda és forgalmi helyiség: VII., Rottenbiller-utca 6/a. (Munkás-u. sarok).

Járásbirósági

írnök, törvényszertűi illetményekkel javadalmazva kerestetik. Határidő: augusztus 24. Cím a kiadóhivatalban. 1912

Alapos oktatást

a francia-, angol, olasz-, magyar- és német-nyelvben (nyelvtan, társalgás, levelezés, stb.) ad egy urad., ki az illető országokban tartózkodott. Kitértő referenciák. VII., Erzsébet-körut 58. sz., II. emelet 13. ajtó.

ZÁLOGBAN

levő SORSJEGYEKET saját pénzzel váltom ki és azokra magassabb kölcsönt adok, vagy megveszem a sorsjegyeket pontosan a napi áron és eladom ugyanezeket csekély havi részletfizetésre, a különbözetet készpénzben kifizetem.

Fleissig Sándor
bankháza
Budapest, Erzsébet-körut 2. sz.

Megjelent!

Székrenyi Lajos fordításában.

Lewis Wallace, **Ben-Húr**, regény Krisztusról, két diszes kötet, 399 és 397 lap, 101 képpel. Ára a két kötetnek 12 korona.

Sienkiewicz **Henrik, Quo vadis?** regény Nero császár korából, két diszes kötetben 289 és 303 lap, 36 képpel. Lengyelből és teljesen a lengyel eredeti szerint tartva. A két kötet ára 9 korona.

Sienkiewicz **Henrik, Volodyjovszki ur**, (a kis lovag) tört. regény a lengyel-török haboru korából. A két kötet (290 és 283) lap ára diszkötésben 8 korona 40 fillér.

Dr. May **Károly, Karácsony**, Utazási regény. A 600 lapot tartalmazó kötet ára diszkötésben 6 korona.

Kaphatók a Magyarság kiadóhivatalában.
BUDAPEST, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Magyar kir. államvasutak üzletvezetősége Szegeden.
17.722/1903—III. szám.

Pályázati hirdetmény.

A Temesvár-Józsefváros állomásunkon levő 5000 kgr. és Szeged állomásunkon levő 3000 kgr. borképeségű szekérhidmérleg megvételére ezennel nyilvános pályázatot hirdettünk.

Megvétel esetében a vevő kívánatára a szekérhidmérleg jelenlegi elhelyezési helyén maradhat, vagy ha a vevő kívánja, az más állomásra vagy helyre a fél költségére át is helyezhető, mely esetekben annak használata és tartása iránt szerződés lesz kötendő.

Az egykoronás bélyeggel ellátott és «Ajánlat a m. kir. államvasutak főnt kiirt Temesvár-Józsefváros és Szeged állomása pályaudvarán levő szekérhidmérleg vételére» felirattal ellátott lepecsételt, borítékba zárt ajánlatok 1903. évi aug. hó 14-iki déli 12 óráig az alulirt üzletvezetőség általános osztálya főnökénél (üzletvezetőségi palota, I. em. 21. sz. ajtó) vagy személyesen, vagy kir. posta útján benyújtandók.

Bánatpénz fejében a bérletre 400, azaz négyszáz korona készpénzben vagy állami letétre alkalmas értékpapirokban, a szegedi üzletvezetőség gyűjtőpénztáránál 1903. évi aug. hó 13-án déli 12 óráig vagy személyesen leteendő, vagy kir. posta útján beküldendő.

Az értékpapirok a budapesti vagy bécsi tőzsdén legutóbb jegyzett 14 napnál nem régiebb, a napi értékét meg nem haladó napi árfolyam csak 90 % szerinti értékben számíttatnak.

Készpénzben letett összeg után kamat nem fizettetik. Az ajánlatban a letétel megtörténte megemlítendő ugyan, de a letétről nyert elismervény nem csatolandó.

A szekérhidmérlegekre vonatkozó feltételek a nevezett üzletvezetőség pályafentartási osztályában (II. em. 3. sz.) a hivatalos órák tartama alatt megtekinthetők, m ért is az ajánlattevőkről feltételeztetik, hogy a feltételeket ismeri s azokat magukra nézve egész terjedelmükben kötelezőnek elfogadják.

A fentebbi feltételtől eltérő, vagy a kitértő határidőn túl beérkezett ajánlatok, továbbá olyan ajánlatok, melyek táviratilag telétnek s végül olyanok, melyekre nézve az előirt bánatpénz le nem tététt, figyelembe vételni nem fognak.

Az ajánlatok között a választás szabadon, a bérösszegre való tekintet nélkül történik.
Szeged, 1903. évi július hóban.

(Utánnyomás nem díjaztatik.) **Az üzletvezetőség.**

LEGSZEBB.....LEGJOBB.....LEGOCSÓBB.

PAP LAN PAP LAN PAP LAN

IÖSSEHAJTHATÓ VASÁGY I ÁGÉLSODRONY
3KIVEHETŐ MATRAGGAL 10Frt. ÁGYBETÉT 5Frt

GICHNER JÁNOS

paplan, matrac és kárptosáru gyáros, szőnye, függöny, vasbutor stb. nagy raktára.

Budapest, VII. ker., Erzsébet-körut 20. sz.

Árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldök. Vidéki megrendelések pontosan eszközölnetnek, nem tetsző árú kicseréltetnek, vagy a pénz visszaadatik.

HIRDETÉSEKET felvesz a **«MAGYARSÁG»** kiadóhivatala.

500 forintot fizetek annak, ki **Bartilla fogvívzének** használatát mellett — üvegeje 35 kr. — valah. ismét fogfájást kap vagy szája büzlük. (Csomagolásért külön 10 krajcár.)

BARTILLA WINKLER ED.
Wien, 19/1., Sommergeasse 1. Főraktár Budapesten: Török J. Király-u. 12., Andrassy-ut 29., Dr. Egger Váci-körut 17. Csakis Bartilla fogvívz kérendő. Hamisítások bejelentése jól jutalmaztatik. 9

BÜTOROK

a legegyszerűbbtől a legfinomabb kiviteig legjutányosabban kaphatók ugy készpénzért, mint részletfizetésre **EHRENTREU** és **FUCHS** testvéreknel
Budapest, VI., Teréz-körut 8. (Andrassy-ut közelében). Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Nyomatott a „Stephaneum” körforgó gépen, Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28a.